

Єдність морального і естетичного у зовнішній культурі багато в чому відображається на етикеті. На думку А.С. Кобликова «судовий етикет є невід'ємною частиною культури правосуддя і слугує авторитету судової влади» [4]. Якщо юридична етика покликана одухотворити правозастосовчий процес то завданням судової етики є наповнення діяльності суддів і посадових осіб судових закладів моральним змістом [2]. Судовий етикет включає певну сукупність правил, в переважній більшості прямо закріплених в законі.

Найбільш дієве виховне значення надає не одна стадія кримінального процесу, а кримінальне судочинство в цілому. В умовах відкритого прилюдного судового розгляду складається громадська думка відносно підсудного, що само по собі здійснює на нього великий виховний і моральний вплив. У цьому випадку необхідно керуватися такими вимогами судового етикету, як шанобливе ставлення до людини, звертаючись до неї на «ви» [3, с. 14].

Таким чином, виховний вплив судового розгляду можна поділити на безпосередній (тобто звернений на учасників процесу та осіб, присутніх у залі судового засідання), і опосередкований (звернений на суспільство в цілому). Опосередкований вплив здійснюється завдяки повідомленням у пресі, по радіо, по телебаченню, а також через осіб, присутніх у залі суду, і в кінцевому рахунку – через усіх громадян, які мають своє моральне судження по конкретній кримінальній справі.

Список використаних джерел:

1. Аленичева Л. Взаимосвязь норм морали и права в уголовном судопроизводстве / Л.Аленичева // Труды ННП. Право, мораль, религия. Выпуск 5. – М.: ФГУ ННП при Минюсте России, 2009. – С. 5-27.
2. Гребеньков Г. В., Фюлевський Д. П. Юридична етика. Навчальний посібник / Г.Гребеньков, Д. Фюлевський. – К: Алерта, 2004. – 209 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.big-lib.com/book/3_Uridichna_etika/297_Rozdil_9_Sydvovii_etiket
3. Завальнюк В. Культура правосуддя та антропологія права / В.Завальнюк // Юридичний вісник, №2, 2012. – С. 13-16.
4. Кобликов А. С. Юридическая этика. Учебник для вузов / А. Кобликов. – М.: Издательская группа НОРМА - ИНФРА-М, 1999. – 168 с.
5. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: **Помилка! Недоступний об'єкт гіперссылки.**
6. Кони А.Ф. Нравственные начала в уголовном процессе / А.Ф. Кони // Избранные произведения. – М.: Госюриздат, 1956.

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО ВІДБОРУ СУДДІВСЬКИХ КАДРІВ

Черновський О.К.,

голова Апеляційного суду Чернівецької області, кандидат юридичних наук, заслужений юрист України

Федіна А.В.,

суддя Першого районного суду м. Чернівці, кандидат юридичних наук

Проведення судово-правової реформи передбачає зростання вимог до суддів як до носіїв судової влади, у тому числі до рівня їх професійної підготовки і особистісних якостей. Адже фактор довіри у взаєминах судової влади та суспільства є чи не головним для неупередженого здійснення судочинства. Судова справедливість для кожного громадянина залежить великою мірою від моральних цінностей, якими керуються судді. Саме тому морально-психологічні аспекти світогляду суб'єктів правозастосовної діяльності, зокрема суддів, набувають ключового значення у процесі реалізації даної діяльності.

Професійна діяльність судді пов'язана з визначенням прав громадян, що обумовлюють головні моральні орієнтири суспільства - життя та здоров'я

громадян, тобто крім юридичних норм вона зачіпає і сферу суспільної моралі. Даний вибір здійснюється під впливом зокрема і психолого-етичних параметрів світогляду суб'єктів судової правозастосовної діяльності. Відповідно, переконання, почуття, моральні цінності та етичні ідеали, що визначають життєву позицію і стратегію поведінки у житті суб'єкта судової правозастосовної діяльності, дозволяють зробити мотивований вибір у межах можливих варіантів застосування норм права.

Тобто норми моралі поряд із законодавчими пріоритетами слугують ціннісною базою, психолого-етичною основою для визначення суддею правозастосовних норм тоді, коли норми права також посилаються на такі моральні категорії, як справедливість, доцільність, людяність тощо.

Таким чином, право бути суддею апіорі означає суспільну довіру. Н. Міненкова зазначає, що суддя і поза засіданням залишається суддею, який для збереження довіри громадян повинен дотримуватися моральних вимог, які висуває до нього суспільство. Тільки самоконтроль судді та дотримання етичних норм в тому числі представниками апарату суду сприятимуть позитивній оцінці діяльності всієї системи правосуддя.

Сучасний підхід до формування суддівського корпусу диктує необхідність переходу від суб'єктивно-особистісної оцінки до науково-обґрунтованого професійного психологічного відбору кандидатів на посаду судді. А вже формування професійної майстерності судді відбувається під впливом багатьох чинників (соціально-економічних, соціально-психологічних, організаційних та ін.), серед яких провідне місце посідає професійне навчання та психологічна підготовка.

Відповідно до статей 55, 127 Конституції України права і свободи людини і громадянина захищаються судом. Правосуддя здійснюють професійні судді та, у визначених законом випадках, народні засідателі і присяжні. Згідно ст. 65 Закону України «Про судоустрій та статус суддів» добір кандидатів на посаду судді здійснюється з числа осіб, які відповідають вимогам, установленим Конституцією України та статтею 64 цього Закону, за результатами проходження спеціальної підготовки та складення кваліфікаційного іспиту відповідно до вимог цього Закону.

Отже, у відповідності до вимог чинного законодавства України професійна діяльність судді передбачає чіткий добір осіб на ці посади, запровадження своєрідний критерій відповідальності, адже вирішення соціальних конфліктів, відновлення справедливості ставлять високі вимоги до професійних якостей тих осіб, що здійснюють правосуддя.

Суддя – посадова особа відповідного суду, носій судової влади. Це та особа, яка уповноважена виносити судові рішення від імені держави. З цим пов'язане його підкорення тільки закону, заборона впливу на нього будь-яким способом. Професія судді є найбільш складною серед юридичних професій. Це пов'язане з необхідністю приймати важливі і відповідальні рішення, визначати долі інших людей, їхню винуватість чи невинуватість у вчиненні злочинів. Тому суддя повинен усвідомлювати високу відповідальність за свої вчинки та дії.

Суд і судочинство споконвіку – від Хаммурапі і Соломона до Євангелічного «Не суди і не судимий будеш» – це вид священнодіяства і тягар відповідальності, який безапеляційно вимагає зрілості, оскільки судді доводиться одноособово вирішувати долю конкретної людини із негативним ефектом, тому 25 річний вік – замалий для призначення на суддівську посаду.

І тому поряд з професійними якостями має вирішальне значення і психологічна підготовка, яка є результатом психологічної підготовленості і складається з: 1) загальної психологічної культури (знання психологічних законностей, що можуть бути використані суддею; розвиток професійно-психологічної орієнтованості особистості); 2) спеціальної психологічної

підготовленості (комунікативна майстерність, уміння і навички пошуку та цільового використання психологічної інформації).

Психологічне обстеження кандидата на посаду судді спрямовано на отримання повної і достовірної інформації про індивідуально-психологічні особливості кандидата. Результати психологічного обстеження необхідні для подання до Вищої кваліфікаційної комісії суддів України. Після направлення результатів психологічного обстеження до Вищої кваліфікаційної комісії суддів України кандидат на посаду судді має право з ними ознайомитися.

До числа професійно необхідних якостей необхідно віднести не тільки рівень юридичних знань кандидата на посаду судді, але й цілий ряд психологічних особливостей, властивостей особистості, без належної психологічної оцінки яких неможливо прогнозувати професійний успіх подальшої діяльності.

Необхідність психологічного обстеження кандидата на посаду судді обумовлена:

- підвищеними вимогами до особи судді, чиї професійні обов'язки пов'язані з участю у найскладніших соціально-правових відносинах, що виникають під час здійснення правосуддя;

- великою відповідальністю та серйозністю наслідків судових помилок, що призводять до втрати авторитету до судової влади в цілому;

- значними матеріальними витратами пов'язаними із призначенням та звільненням суддів, які виявилися неспроможними адаптуватися до роботи.

Тому, необхідно чітко удосконалити та зробити більш якісним професійний відбір кандидатів, які призначаються на посаду судді вперше Президентом України. Зокрема, вважаємо за доцільне запровадити психологічні тести при здачі кваліфікаційних іспитів кандидатами на посаду судді вперше. Це може бути якісним фільтром для відбору більш кваліфікованих суддів, які будуть дотримуватися морально-етичних вимог, що висуваються до особи судді.

Список використаних джерел:

1. Психологія судового розгляду кримінальних справ : монографія / М.В.Костицький, В.Я.Марчак, О.К.Черновський, А.В.Федіна. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2010. – 400 с.

2. Костицький М.В. Філософські та психологічні проблеми юриспруденції : вибрані наукові праці / М.В. Костицький – Чернівці : Рута, 2008 – 560 с.

3. Марчак В.Я. Психологічні та етичні засади здійснення правосуддя / В.Я. Марчак // Судово-правова реформа в Україні: проблеми та перспективи : матеріали Міжнар. науково-практич. конф., присвяченої 200-річчю Крайового суду Буковини, 26-28 травня 2004 року. – Чернівці : Рута, 2004. – С. 128-133.

4. Марчак В.Я., Черновський О.К., Федіна А.В. Організація психологічного обстеження кандидатів на посаду судді: метод. Рекоменд. / В.Я.Марчак, О.К.Черновський, А.В. Федіна. – Чернівці: Чернівецький нац. Ун-т, 2012. – 32 с.

ПСИХОЛОГІЧНИЙ КОНТАКТ З НЕПОВНОЛІТНІМ ДОПИТУВАНИМ – ОБОВ'ЯЗКОВА УМОВА ОТРИМАННЯ ПРАВДИВИХ ПОКАЗАНЬ

Петечел О.О.,

доцент кафедри кримінального права Юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені В. Стефаника, кандидат юридичних наук

Одним із напрямків використання спеціальних психологічних знань є налагодження психологічного контакту з допитуваним. Спілкування з представниками правоохоронних органів у більшості випадків викликає напруженість у будь-якої людини. Це пов'язано, перш за все, з відсутністю інформації про мету, причини виклику, наміри представника правоохоронного органу. Саме тому, налагодження психологічного контакту може зняти таку психологічну напруженість.